

Załącznik do Uchwały Nr XXIV/300/2012
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach
z dnia 30 maja 2012r.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tarnowskie Góry na lata 2012-2032

*Program opracowali pracownicy
Wydziału Ochrony Środowiska
Urzędu Miejskiego
w Tarnowskich Górach*

<u>Wprowadzenie.....</u>	<u>5</u>
<u>1.Obowiązujące prawo w zakresie problematyki dotyczącej azbestu.....</u>	<u>6</u>
<u>2.Ogólna charakterystyka Gminy Tarnowskie Góry.....</u>	<u>7</u>
<u>3.Cele i zadania „Programu”.....</u>	<u>9</u>
<u>4.Charakterystyka wyrobów zawierających azbest.....</u>	<u>9</u>
<u>5.Wpływ azbestu na zdrowie ludzi.....</u>	<u>11</u>
<u>6.Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.....</u>	<u>12</u>
<u>7.Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest.....</u>	<u>12</u>
<u>8.Obowiązki wykonawcy prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.....</u>	<u>13</u>
<u>9. Transport wyrobów zawierających azbest.....</u>	<u>15</u>
<u>10. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.....</u>	<u>16</u>
<u>6.4.1 Składowanie.....</u>	<u>16</u>
<u>6.4.2 Przewoźne urządzenia unieszkodliwiające.....</u>	<u>16</u>
<u>11.Zadania poszczególnych organów administracji w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium kraju.....</u>	<u>17</u>
<u>12. Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.....</u>	<u>17</u>
<u>13. Plany Gospodarki Odpadami.....</u>	<u>19</u>
<u>14.Azbest oraz wyroby zawierające azbest w Gminie Tarnowskie Góry.....</u>	<u>20</u>
<u>15. Wyroby zawierające azbest znajdujące się na terenach nieruchomości należących do osób fizycznych.....</u>	<u>20</u>
<u>16.Wyroby zawierające azbest znajdujące się na terenach nieruchomości nie należących do osób fizycznych.....</u>	<u>22</u>
<u>17. Wyroby zawierające azbest na terenach ogrodów działkowych.....</u>	<u>23</u>
<u>18. Ogólna ilość azbestu w Gminie Tarnowskie Góry.....</u>	<u>24</u>
<u>19.Szacunkowe koszty demontażu i utylizacji azbestu oraz możliwości dofinansowania</u>	<u>25</u>
<u>20.Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032”.....</u>	<u>28</u>
<u>21.Podsumowanie</u>	<u>29</u>
<u>22.Materiały źródłowe:.....</u>	<u>31</u>

Spis rysunków:

Rysunek nr 1: Położenie Tarnowskich Gór na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu tarnogórskiego (s.8)

Spis tabel:

Tabela nr 1. Rodzaje i ilość wyrobów azbestowych – osoby fizyczne (s.26)

Tabela nr 2. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych dzielnicach – osoby fizyczne (s.26)

(s.27)

Tabela nr 4. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych dzielnicach – spółdzielnie i Przedsiębiorcy (s.28)

Tabela nr 5. Ilość wyrobów azbestowych w ogrodach działkowych – wg dzielnic (s.28)

Tabela nr 6. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych ogrodach działkowych (s.29)

Tabela nr 7. Ogólna ilość wyrobów azbestowych w Tarnowskich Górach [m²] (s.30)

Tabela nr 8. Ogólna ilość wyrobów azbestowych w Tarnowskich Górach [Mg] (s.30)

Tabela nr 9. Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032” (s.35)

Spis załączników:

Załącznik nr 1. Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest

Załącznik nr 2. Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Załącznik nr 3. Wykaz miejsc występowania wyrobów azbestowych – osoby fizyczne.

Załącznik nr 4. Wykaz miejsc występowania wyrobów azbestowych – przedsiębiorcy.

Załącznik nr 5. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowo-cementowych

Załącznik nr 6. Wzór oznakowania dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczonych trwale przed emisją włókien azbestu

Wprowadzenie

Azbest jest nazwą handlową włóknistych materiałów naturalnie występujących w przyrodzie. Znany jest od bardzo dawna, ale najszersze zastosowanie znalazł w XX wieku, dzięki swoim unikalnym właściwościom chemicznym i fizycznym, takim jak odporność na temperaturę, odporność na działanie kwasów, elastyczność czy małe przewodnictwo cieplne. Był cennym surowcem stosowanym głównie do wyrobu materiałów budowlanych i przemysłowych oraz produkcji środków gaśniczych, materiałów ciernych i izolacyjnych.

Prawdziwy rozwój branży azbestowej nastąpił w okresie powojennym. Azbest był importowany głównie z Chin, ale również z Rosji, Kazachstanu i Afryki południowej.

Szeroko stosowane materiały zawierające azbest należą do substancji szczególnie niebezpiecznych dla zdrowia. Dlatego też planowana jest ich stopniowa eliminacja aż do czasu całkowitego usunięcia wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski, tzn. do 2032 roku. Odpady azbestowe zaliczane są do odpadów niebezpiecznych i w związku z tym przy demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu należy zachować wszelkie środki bezpieczeństwa. Zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest są regulowane poprzez szczegółowe przepisy, m.in. ustawę o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ustawę Prawo ochrony środowiska, ustawę o odpadach oraz związane z nimi rozporządzenia.

Liczne badania prowadzone nad azbestem doprowadziły do odkrycia jego kancerogennych właściwości, głównie za sprawą włókien respirabilnych, które powstają na skutek działania mechanicznego, np. łamania płyt, ścierania lub obróbki mechanicznej.

W związku z wprowadzeniem w Polsce ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku.

Przyjęty w 2002 roku program krajowy został zastąpiony wieloletnim programem pn.: „**Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032**” wprowadzonym Uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 roku i zmienionym Uchwałą z dnia 15 marca 2010 roku. Główne cele programu krajowego zakładają:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Koordynatorem tego programu jest Ministerstwo Gospodarki, które grupuje zadania przewidziane do realizacji na szczeblu centralnym – krajowym, wojewódzkim i lokalnym.

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032” zwany dalej „*Programem*”, jest aktualizacją „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Tarnowskie Góry” opracowanego w 2006 roku i przyjętego Uchwałą Nr VII/64/2007 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 28 lutego 2007r.

Omawiane w niniejszym „Programie” cele są zgodne z regulacjami prawnymi obowiązującymi na poszczególnych szczeblach administracji, a także z zapisami projektu „Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014 przyjętego uchwałą Nr 374/123/IV/2012 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 14 lutego 2012 r. oraz „Programu Ochrony Środowiska Gminy Tarnowskie Góry na lata 2008 – 2011” zatwierdzonego Uchwałą Nr XXXI/345/2008 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 29.10.2008 roku. W chwili redagowania niniejszego „Programu” trwały prace nad opracowaniem nowego „Programu Ochrony Środowiska Gminy Tarnowskie Góry na lata 2012-2015”.

W 2011 roku pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach przeprowadzili na podstawie spisu z natury aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, znajdujących się na terenie nieruchomości należących do osób fizycznych. Uzyskane dane posłużyły do opracowania niniejszego „Programu”.

1. Obowiązujące prawo w zakresie problematyki dotyczącej azbestu

Szczegółowe wymagania oraz zasady prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest zostały szeroko omówione w różnych przepisach prawnych. Poniżej wymieniono krajowe regulacje dot. omawianej problematyki.

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t. j. Dz. U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (t. j. Dz. U. z 2010r., Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2010r., Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.).

Rozporządzenia:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 196, poz. 1217 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2004 roku, Nr 280, poz. 2771 z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2011 roku, Nr 33, poz. 166).
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2002 roku, Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.).

5. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. z 2002 roku, Nr 191, poz. 1595).
6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 roku, Nr 8, poz.31).
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 roku, Nr 71, poz. 649 z późn. zm.).
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 roku, Nr 112, poz. 1206).
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 roku, Nr 16, poz. 87).
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. z 2003 roku, Nr 61, poz. 549 z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 roku, Nr 120, poz. 1126).

2. Ogólna charakterystyka Gminy Tarnowskie Góry

Tarnowskie Góry to gmina miejska położona w południowo – zachodniej Polsce, centralnej części województwa śląskiego, na północnym obrzeżu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, na skraju Niziny (część północna) i Wyżyny Śląskiej (część południowa), w odległości ok. 25 km od Katowic oraz ok. 15 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego w Pyrzowicach.

Rysunek nr 1: Położenie Tarnowskich Gór na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu tarnogórskiego

W skład Tarnowskich Gór wchodzi 11 dzielnic: Śródmieście – Centrum, Osada Jana, Bobrowniki Śląskie – Piekary Rudne, Repty Śląskie, Stare Tarnowice, Rybna, Opatowice, Strzybnica, Pniowiec, Sowice i Lasowice.

Tarnowskie Góry zajmują obszar 83,47 km², z czego 36% stanowią użytki rolne, a 39% użytki leśne. Przez miasto przepływają dwie rzeki: Stoła i Drama, wchodzące w skład dorzecza Odry. Najwyższymi wzniesieniami są: Sucha Góra (352 m n.p.m.) i Srebrna Góra (347 m n.p.m.), a najniżej położone są Dolina Stoły (254 m n.p.m.) i jej dopływ Graniczna Woda (255 m n.p.m.).

Liczba mieszkańców w Tarnowskich Górach na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosiła 59.106 osób, a gęstość zaludnienia 708 osób na 1 km².

Gmina Tarnowskie Góry charakteryzuje się różnorodnością krajobrazu i dużą powierzchnią terenów zielonych. Na jej terenie znajdują się m. in.:

- rezerwat „Segiet” z rozległymi lejami, zapadliskami, hałdami i szybami stanowiącymi pozostałość po górnictwie, położony na terenie Tarnowskich Gór i Bytomia;
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park w Reptach i dolina Dramy” leżący w obrębie gmin Tarnowskie Góry i Zbrostawice po obydwu stronach rzeki Dramy, w skład którego wchodzi pozostałości dawnego zwierzyńca oraz aleja kasztanowa; Park w Reptach jest obiektem zabytkowym z przewagą starodrzewu bukowego, w tym ok. 150 drzew o wymiarach pomnikowych;
- zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Doły Piekarskie” położony na granicy Tarnowskich Gór i Bytomia w dzielnicy Bobrowniki Śląskie i obejmujący obszary powyrobowiskowe po funkcjonującej od 1890 roku do połowy XX wieku odkrywkowej kopalni żelaziska brunatnego i dolomitu;
- 110 pomników przyrody żywej, w tym najstarszy w Europie Środkowej kasztan jadalny, rosnący w ogrodzie plebanii przy kościele Św. Mikołaja w Reptach Śląskich oraz „Park Kunszt” obejmujący 10 drzew z gatunku lipa drobnolistna, położony w dzielnicy Bobrowniki Śląskie;
- 1 pomnik przyrody nieożywionej – głaz narzutowy, znajdujący się w Parku Miejskim;
- obszar Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko – Bytomskie obejmujący powierzchnię ponad 3.401,2 ha, zlokalizowany na terenie gmin Tarnowskie Góry, Bytom, Zbrostawice i Radzionków. Podziemia tworzą wyrobiska po trwającej od XVI do XX wieku eksploatacji rud srebronośnych w postaci chodników, komór, szybów i sztolni. W Podziemiach znajduje się drugie co do wielkości zimowisko nietoperzy w Polsce. Stwierdzono tutaj występowanie 10 gatunków nietoperzy w ilości kilkunastu tysięcy. Ponadto w Podziemiach stwierdzono występowanie roztoczy, dżdżownic, pajęczaków i owadów, mszaków i paproci, strzępków grzybni, różnorodnych form naciekowych: makarony, zasłony, draperie, polewy, pereł jaskiniowych, nacieków lodowych w okresie zimowym. Fragmenty Podziemi w postaci Kopalni Zabytkowej Srebra i Sztolni Czarnego Pstrąga ze względu na wyjątkowe wartości historyczne zostały wpisane na ogólnopolską listę Pomników Historii.

3. Cele i zadania „Programu”

Nadrzędnym celem „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032” jest:

CALKOWITE OCZYSZCZENIE TERENU GMINY TARNOWSKIE GÓRY Z WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST POPRAZ ODPOWIEDNIO PROWADZONY DEMONTAŻ, TRANSPORT I UNIESZKODLIWIENIE, A TYM SAMYM WYELIMINOWANIE NEGATYWNEGO ODDZIAŁYWANIA AZBESTU NA ZDROWIE LUDZI I ŚRODOWISKO

W/w cel jest zgodny z zapisami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, a jego osiągnięcie będzie możliwe w wieloletniej perspektywie, tj. do określonego rozporządzeniem 2032 roku, poprzez realizację wielu pośrednich zadań, do których należy zaliczyć:

- edukację mieszkańców Tarnowskich Gór dot. szkodliwego wpływu azbestu na zdrowie ludzi i środowisko;
- kształtowanie prawidłowej i przede wszystkim bezpiecznej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem azbestu;
- uświadczenie użytkownikom wyrobów zawierających azbest ich obowiązków, tj. dokonywania oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest oraz przedkładania corocznie informacji o wyrobach zawierających azbest odpowiednio Burmistrzowi Miasta (osoby fizyczne) lub Marszałkowi Województwa (przedsiębiorcy);
- aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Tarnowskie Góry oraz aktualizację niniejszego „Programu”;
- aktualizację bazy azbestowej - narzędzia do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dane inwentaryzacyjne wprowadzają urzędy gminne i urzędy marszałkowskie po zalogowaniu. Korzystanie z niej jest bezpłatne;
- pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na usuwanie i unieszkodliwianie azbestu;
- współpracę z lokalnymi mediami oraz organizacjami społecznymi;
- współpracę z przedsiębiorstwami zajmującymi się usuwaniem wyrobów azbestowych.

4. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

Azbesty są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie. Ich występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach na ziemi były wykorzystywane na skalę przemysłową.

Pod względem chemicznym azbesty to uwodnione krzemiany metali, zawierające w swym składzie magnez, sód, wapń i żelazo. Poszczególne odmiany azbestu różnią się składem chemicznym, budową fizyczną i właściwościami decydującymi o ich zastosowaniu przemysłowym.

Pod względem mineralogicznym wyróżniamy dwie grupy azbestów: serpentyny oraz amfibole. Grupę serpentynów reprezentuje jedna odmiana azbestu – chryzotyl. Wśród amfiboli natomiast, najczęściej wykorzystywane są dwie odmiany: amozyt i krokidolit. W niewielkich ilościach, ze względu na dużą odporność na chemikalia, do produkcji filtrów stosowany był antofilit. Istnieją jeszcze dwie inne, nie posiadające znaczenia przemysłowego odmiany: tremolit i aktynolit.

Azbest chryzotylowy to uwodniony krzemian magnezu. Ma kolor żółtawy, a po rozwłóknieniu prawie biały. Jest miękki, jedwabisty, o długości włókien do 60 mm. Jego włókna są najcieńsze spośród wszystkich znanych włókien pochodzenia naturalnego.

Amozyt to żelazowo-magnezowy krzemian o brązowym zabarwieniu. Jest odporny na kwasy, alkalia i wodę morską.

Krokidolit jest inaczej nazywany azbestem niebieskim. To uwodniony krzemian sodowo – żelazowy, najczęściej stosowany w przemyśle. Ze względu na kształt włókien i skład chemiczny jest azbestem najbardziej agresywnym biologicznie. Ponadto posiada dużą sprężystość, wytrzymałość na rozrywanie, odporność na działanie kwasów, alkali i wody morskiej.

Antofilit jest to krzemian magnezowy zawierający żelazo. Słabo odporny pod względem mechanicznym ale za to bardzo odporny termicznie i chemicznie.

W przeszłości azbest był materiałem szeroko stosowanym, m.in. w:

- budownictwie – płyty azbestowo – cementowe służące jako pokrycia dachowe (płyty faliste lub płytki płaskie, tzw. „karo”); elewacyjne (ACEKOL i KOLORYS); rury azbestowo – cementowe wykorzystywane w instalacjach wodociągowych i kanalizacyjnych; jako przewody kominowe i kanały wentylacyjne (kształtki o przekroju prostokątnym); jako zsypy w budynkach wielokondygnacyjnych;
- energetyce – wyroby izolacyjne kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych; wyroby uszczelniające takie jak tektury, płyty azbestowo – kauczukowe, szczeliwa plecione;
- transporcie – okładziny cierne i taśmy hamulcowe, w których azbest chronił elementy robocze przed nadmiernym przegrzewaniem;
- wyrobach hydroizolacyjnych – produkcja lepików asfaltowych, kitów uszczelniających, asfaltów drogowych, zapraw gruntujących, papy dachowej czy płytek podłogowych.

Wyroby zawierające azbest dzielą się na dwie klasy:

- klasa I tzw. „wyroby miękkie”;
- klasa II tzw. „wyroby twarde”.

Wyroby miękkimi nazywamy takie wyroby, których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000 kg/m³, a zawartość azbestu większa niż 20%. Wyroby te są kruche w związku z czym łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, przez co następuje znaczna emisja włókien azbestu do środowiska. Zaliczamy

do nich tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, okładziny cierne.

Wyroby twarde to takie wyroby, których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m^3 , a zawartość azbestu jest niższa niż 20%. Zaliczamy do nich płyty azbestowo – cementowe płaskie i faliste wykorzystywane w budownictwie, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz przewody kominowe, wentylacyjne i zsypy. W związku ze zwartą strukturą włókien w/w materiałów, ich emisja do atmosfery i tym samym wpływ na zdrowie ludzi są znacznie mniejsze niż w przypadku wyrobów miękkich.

Produkcja wyrobów zawierających azbest w Polsce rozpoczęła się na początku XX w. i była prowadzona w trzech dużych zakładach: Krakowie, Lublinie i Ogrodzieńcu k. Zawiercia. W drugiej połowie XX w., w związku z powstaniem kolejnych zakładów azbestowych, nastąpił gwałtowny wzrost produkcji tych materiałów.

Do wytwarzania wyrobów azbestowych stosowano głównie chryzotyl oraz w niewielkich ilościach krokidolit i amozyt. Surowce sprowadzano głównie z Chin, kopalń rosyjskich i Kazachstanu, a w późniejszym czasie również z Afryki Południowej.

W związku z wprowadzeniem ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*, zakończono w Polsce produkcję wyrobów zawierających azbest.

Z biegiem lat wszystkie wyroby zawierające azbest w wyniku remontów, modernizacji czy zużycia będą usuwane, przez co staną się odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. W kontakcie z tego typu materiałami istnieje konieczność zachowania szczególnych warunków ostrożności i bezpieczeństwa.

5. Wpływ azbestu na zdrowie ludzi

Na podstawie przeprowadzonych w latach 80-tych ubiegłego wieku badań stwierdzono, że oprócz pozytywnych właściwości azbest posiada także negatywne cechy, mające szczególne znaczenie dla zdrowia, a nawet życia ludzi.

Zagrożenie jest związane z rodzajem, ilością i wielkością włókien oraz czasem trwania ekspozycji. Narażenie na pył azbestowy następuje w wyniku ekspozycji zawodowej, parazawodowej, domowej i środowiskowej.

Ekspozycja parazawodowa i środowiskowa niesie ze sobą ryzyko wystąpienia międzybłoniaka opłucnej. Narażenie zawodowe może być natomiast przyczyną pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i międzybłoniaków.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że z azbestem wiąże się prawdopodobne wystąpienie nowotworów krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaków.

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Włókna przedostające się do organizmu człowieka przez układ pokarmowy niosą ze sobą znikome ryzyko dla zdrowia. Najbardziej niebezpieczne są tzw. włókna respirabilne o średnicy mniejszej niż $3 \mu\text{m}$ i długości powyżej $5 \mu\text{m}$, które przenikają do pęcherzyków płucnych, gdzie pozostają przez całe życie, powodując po

wielu, czasem kilkudziesięciu latach zmiany chorobowe. Wykrywane obecnie schorzenia mogą być zatem wynikiem ekspozycji sprzed 20 – 40 lat.

Reasumując należy podkreślić, że azbest to materiał o wielu cennych właściwościach, ale jego groźne dla zdrowia skutki pojawiają się w wyniku przenikania do układu oddechowego włókien unoszących się we wdychanym powietrzu. Azbest odpowiednio użytkowany i zabezpieczony, w sposób uniemożliwiający emisję, nie stanowi zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

Obecnymi źródłami emisji włókien azbestowych do powietrza są m.in.:

- nieprawidłowo użytkowane wyroby zawierające azbest;
- niewłaściwie składowane wyroby i odpady zawierające azbest;
- płyty azbestowo – cementowe uszkodzone mechanicznie i narażone na korozję;
- nieprawidłowy demontaż, transport i unieszkodliwianie materiałów z azbestem;
- zużywanie się wyrobów zawierających azbest, np. ścieranie okładzin hamulcowych;
- nieremontowane elementy wewnątrz pomieszczeń, np. izolacje, urządzenia grzewcze, wentylacyjne i klimatyzacyjne.

6. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Akty prawne dotyczące azbestu oraz zasad prawidłowego i bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest narzucają pewne obowiązki, zarówno na użytkowników, jak i prowadzących prace z materiałami azbestowymi.

Wszystkie wyroby zawierające azbest, w chwili zakończenia ich eksploatacji stają się odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Dlatego też zarówno przy posiadaniu jak i prowadzeniu jakichkolwiek prac z wyrobami zawierającymi azbest należy zachować wszelkie zasady bezpieczeństwa określone uregulowaniami prawnymi. W czasie prowadzenia prac polegających na wymianie elementów zawierających azbest, należy zastąpić je innymi, nie zawierającymi tego surowca.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m³ lub zawierających krokidolit powinno się odbywać pod stałym nadzorem technicznym prawidłowości wykonywania prac ze strony wykonawcy oraz przy zachowaniu określonych w planie prac warunków ochrony pracowników i środowiska. Prawidłowość prowadzenia prac potwierdza się wynikiem badania jakości powietrza.

Sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest zostały zawarte w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku *w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*, zmienionym Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku.

7. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest

Wyroby azbestowe można bezpiecznie użytkować jeżeli nie stwierdzono widocznych uszkodzeń, które mogłyby być źródłem emisji włókien azbestu do środowiska.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, wykorzystujący wyroby ma obowiązek przedkładać corocznie „**Informację o wyrobach zawierających azbest**”, odpowiednio:

- marszałkowi województwa;
- wójtowi, burmistrzowi, prezydentowi miasta – jeżeli jest to osoba fizyczna nie będąca przedsiębiorcą.

Powyższą „*Informację...*” przedkłada się właściwemu organowi w terminie do **31 stycznia**. Wzór informacji stanowi załącznik nr 1 do „*Programu*”.

Informację wypełnia się w oparciu o „**Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest**”, która stanowi załącznik nr 2 do „*Programu*”. Na podstawie przeprowadzonej oceny określa się stan techniczny posiadanych wyrobów oraz termin sporządzenia kolejnej oceny. Wykonuje się ją w jednym egzemplarzu i przechowuje łącznie z dokumentacją miejsca, w którym występuje azbest.

Po przeprowadzonej ocenie, wyroby zawierające azbest nie zakwalifikowane do wymiany należy odpowiednio zabezpieczyć, np. poprzez zabudowanie szczelną przegrodą albo pokrycie szczelną powłoką z głęboko penetrujących środków wiążących azbest i posiadających odpowiednią aprobatę techniczną. Zabezpieczenie należy wykonać bez użycia jakiegokolwiek obróbki mechanicznej.

W przypadku prowadzenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, właściciel obiektu ma obowiązek zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi administracji architektoniczno – budowlanej.

Instalacje lub urządzenia oraz drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo-cementowe zawierające azbest, należy oznakować w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest oraz rur azbestowych określa załącznik nr 3, natomiast wzór oznakowania dróg określa załącznik nr 4 do niniejszego „*Programu*”.

8. Obowiązki wykonawcy prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Wykonawcy prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest mają obowiązek uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami.

Ponadto muszą zapewnić swoim pracownikom odpowiednie przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów azbestowych oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania.

Przed rozpoczęciem prac należy stworzyć szczegółowy plan prac, który powinien obejmować:

- identyfikację azbestu w miejscu prowadzenia prac (identyfikacji można dokonać na podstawie informacji właściciela albo badań przeprowadzonych przez laboratorium);

- metody wykonywania prac;
- zakres zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed szkodliwą emisją włókien, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
- rodzaj monitoringu powietrza odpowiedni dla rodzaju prowadzonych prac.

Dodatkowo każde przedsiębiorstwo prowadzące prace związane z azbestem musi posiadać niezbędne wyposażenie techniczne i socjalne chroniące pracowników przed narażeniem na działanie azbestu.

Co najmniej na 7 dni przed planowanym rozpoczęciem prac, wykonawca ma obowiązek zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

W/w zgłoszenie powinno zawierać następujące informacje:

- rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest;
- termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac;
- adres obiektu;
- kopię aktualnej „Oceny stanu...”;
- liczbę pracowników, którzy będą przebywać w kontakcie z azbestem;
- zobowiązanie wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów azbestowych, wykonawca jest obowiązany do:

- izolowania obszaru prac od otoczenia przez stosowanie specjalnych osłon nie przepuszczających azbestu do otoczenia;
- ogrodzenia terenu prac w/w osłonami, przy zachowaniu bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych – min. 1m;
- oznakowania terenu prac tablicami o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”. Przy prowadzeniu prac z krokidolitem należy umieścić tablice z informacją: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”;
- zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska;
- zastosowania odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych;
- codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro;
- izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności w przypadku prac z krokidolitem;

- stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne stężenia;
- zapoznanie pracowników wykonujących prace z azbestem z planem prac oraz wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Prace związane z usuwaniem azbestu należy prowadzić w sposób uniemożliwiający emisję włókien azbestu do otoczenia oraz zminimalizowanie pylenia, poprzez:

- nawilżanie wyrobów azbestowych wodą i utrzymywanie ich w stanie wilgotności w czasie prowadzenia prac;
- w miarę technicznych możliwości demontowanie całych elementów bez uszkodzania;
- demontowanie materiałów trwale związanych z podłożem za pomocą narzędzi ręcznych lub wolnobrotowych wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza w przypadku wystąpienia przekroczeń stężeń;
- codzienne zabezpieczenie zdemontowanych wyrobów oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

Po wykonaniu prac wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi obiektu pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

9. Transport wyrobów zawierających azbest

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się odpowiednio przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Materiały takie powinny zostać prawidłowo oznakowane oraz zabezpieczone przed emisją włókien azbestu do środowiska. Można to osiągnąć poprzez:

- szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, wyrobów i odpadów azbestowych tzw. „twardych”;
- zestalenie wyrobów i odpadów azbestowych tzw. „miękkich” przy użyciu cementu, a po utwardzeniu szczelne opakowanie w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2mm;
- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelnie zamknięcie;
- utrzymywanie w stanie wilgotnym wyrobów i odpadów azbestowych w czasie ich przygotowywania do transportu;

- magazynowanie przygotowanych do transportu opakowań w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób postronnych.

Przed załadowaniem przygotowanych odpadów, środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań. Ładunek należy tak ułożyć, aby nie był w trakcie transportu narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie.

10. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

6.4.1 Składowanie

Odpady zawierające azbest powinny być składowane:

- na składowiskach odpadów niebezpiecznych,
- w wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne,
- w podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Na terenie województwa śląskiego znajdują się następujące czynne ogólnodostępne składowiska odpadów zawierających azbest, tj.:

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Knurowie - sektor III na odpady azbestowe o pojemności całkowitej 387.732 m³;
- COFINCO-POLAND Sp. z o.o. w Jastrzębiu-Zdroju o pojemności całkowitej 16.000m³.

Ponadto planowane jest otwarcie nowych składowisk odpadów w:

- Świętochłowicach – Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne o pojemności całkowitej 18.000m³ – planowane uruchomienie na początku 2012r.;
- Sosnowcu – Miejski Zakład Składowania Odpadów w Sosnowcu o pojemności całkowitej 510.000m³ – planowane uruchomienie w II połowie 2012r.

6.4.2 Przewoźne urządzenia unieszkodliwiające

Innowacyjna technologia utylizacji odpadów niebezpiecznych i odzysku cennych materiałów jest oparta na metodzie MTT (Microwave Thermal Treatment), której autorem i właścicielem jest Spółka Akcyjna ATON-HT z Wrocławia. Na jej podstawie zbudowano instalację badawczą do przeprowadzenia badań nad unieszkodliwianiem azbestu. Proponowane rozwiązanie umożliwia budowę reaktorów, w których za pomocą mikrofal unieszkodliwiać można w bardzo wysokich temperaturach szeroką gamę niebezpiecznych odpadów, przy czym praca tych urządzeń nie stanowi zagrożenia dla środowiska naturalnego.

Unieszkodliwianie metodą MTT:

Metoda MTT polega na termicznej destrukcji niebezpiecznych włókien azbestowych poprzez ich nagrzewanie energią mikrofalową. Eternit lub inne odpady zawierające azbest, po wstępnym skruszeniu (w kruszarce o specjalnej hermetyzowanej konstrukcji), mieszane są z niewielkimi ilościami substancji wspomagającej i wprowadzane do komory reaktora mikrofalowego. W wyniku nagrzewania tej mieszaniny do wysokiej temperatury, około 900 - 1100°C, struktura krystaliczna włókien azbestowych ulega przemianie w formę bezpostaciową.-

11. Zadania poszczególnych organów administracji w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terytorium kraju

Usuwanie azbestu z terenu kraju jest koordynowane na poszczególnych szczeblach administracyjnych: centralnym, wojewódzkim i lokalnym. Oczyszczenie terytorium Polski z azbestu i wyrobów zawierających azbest zostało ujęte w programach usuwania azbestu oraz planach gospodarki odpadami.

12. Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

7.1.1 Program krajowy

W dniu 14 maja 2002 r. Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

W dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę nr 39/2010 zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Program ten zakłada realizację następujących celów:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- zadania legislacyjne;
- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii unicestwiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych,

oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;

- monitoring realizacji programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- działania w zakresie ochrony zdrowia.

Organem odpowiedzialnym za monitoring i koordynację realizacji krajowego programu jest Minister Gospodarki, który powołuje Głównego Koordynatora jako osobę odpowiedzialną za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualnienia programu krajowego oraz Radę Programową, która działając jako organ opiniodawczo – doradczy Ministra Gospodarki skupia przedstawicieli wszystkich organów, urzędów, instytucji i organizacji.

Na poziomie województwa za realizację zadań odpowiada marszałek województwa, a na poziomie lokalnym samorządy: powiaty i gminy.

Do zadań samorządu gminnego należą:

- gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

7.1.2 Program wojewódzki

Zarząd Województwa Śląskiego Uchwałą Nr 1258 /49/IV/2011 z dnia 19 maja 2011 roku przyjął „Program usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032”.

Celem programu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu województwa śląskiego z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych w określonym horyzoncie czasowym.

„Program usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032” jest zgodny z „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Do głównych zadań Programu należy:

- przeprowadzenie inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego i porównanie ich z dostępnymi źródłami,
- określenie stopnia i rejonów zagrożenia azbestem,
- określenie możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych powstających w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest,
- określenie możliwości w zakresie edukacji społeczeństwa,
- określenie kosztów realizacji Programu oraz przedstawienie sposobu finansowania zadań w nim zawartych,
- przedstawienie sposobu zarządzania Programem.

W Programie przyjęto, że na terenie województwa śląskiego znajduje się 287202 Mg wyrobów azbestowych, które powinny być poddane unieszkodliwieniu w następujących ilościach:

- w latach 2011 – 2012 około 10% odpadów tj. 28 720 Mg,
- w latach 2013 – 2022 około 40 % odpadów tj. 114 880 Mg,
- w latach 2023 – 2032 około 50 % odpadów tj. 143 600 Mg.

13. Plany Gospodarki Odpadami

Problematyka usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest została również uwzględniona w planach gospodarki odpadami, zarówno na szczeblu centralnym jak i wojewódzkim.

„Krajowy plan gospodarki odpadami 2014” został przyjęty uchwałą Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. (M. P. Nr 101, poz. 1183) i zakłada on sukcesywne osiąganie celów zawartych w „Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032”.

Aktualizacja „Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego” przyjęta Uchwałą Nr III/37/3/2009 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 kwietnia 2009 roku obejmuje wszystkie rodzaje odpadów powstających na terenie województwa śląskiego oraz przywożonych na jego obszar, w tym również odpady zawierające azbest.

W związku ze zmianą ustawy z dnia 1 lipca 2011 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152 poz. 897), weszła w życie zmiana polegająca na

opracowywaniu wyłącznie krajowego i wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Tym samym nie ma już konieczności aktualizowania i tworzenia planów gospodarki odpadami na szczeblu powiatów i gmin.

Zarząd Województwa Śląskiego przyjął uchwałą Nr 374/123/IV/2012 z dnia 14 lutego 2012 r. projekt „Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014”. Przyjęty projekt wojewódzkiego planu gospodarki odpadami nawiązuje do „Programu usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032” w zakresie ilości wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie województwa, jak i harmonogramu usuwania niebezpiecznych dla zdrowia wyrobów zawierających azbest.

14. Azbest oraz wyroby zawierające azbest w Gminie Tarnowskie Góry

Wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Tarnowskie Góry są zlokalizowane na obiektach należących do osób fizycznych, przedsiębiorców oraz na terenach ogrodów działkowych. Są to głównie materiały stanowiące pokrycia dachowe starszych budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych, gospodarczych oraz elewacje.

15. Wyroby zawierające azbest znajdujące się na terenach nieruchomości należących do osób fizycznych

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. *w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest*, osoby fizyczne nie prowadzące działalności gospodarczej mają obowiązek corocznego przedkładania Burmistrzowi Miasta *„Informacji o wyrobach zawierających azbest”*, w terminie do końca stycznia.

Informacje przekazane Burmistrzowi Miasta przez osoby fizyczne są zbierane, a następnie przedkładanie w formie corocznych sprawozdań Marszałkowi Województwa oraz służą aktualizacji danych zebranych w portalu *bazaazbestowa.pl*.

Na przełomie 2010 i 2011 roku pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach przeprowadzili aktualizację inwentaryzacji azbestu, wykonanej w 2005 roku. Weryfikacja przeprowadzona została w formie spisu z natury, zgodnie z wytycznymi z rozporządzenia MGPIŚ z dnia 13.12.2010r. i obejmowała głównie zabudowę jedno i wielorodzinną.

Z uwagi na sposób przeprowadzenia inwentaryzacji (spis z natury), ilość wyrobów azbestowych przypisana osobom fizycznym może odbiegać od rzeczywistej, gdyż szacowanie odbywało się w znacznych odległościach od zabudowań, jak również nie sposób ocenić całkowitą ilość wyrobów (część pozostaje niewidoczna - materiał znajdujący się pod wierzchnią warstwą pokrycia dachowego, ułożonego na tzw. zakładkę). W celu jak najdokładniejszej oceny ilości wyrobów, do wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie których stwierdzono występowanie azbestu rozesłano karty *„Informacji o wyrobach zawierających azbest”* oraz *„Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”*, celem dokonania weryfikacji rodzaju i ilości zinwentaryzowanego materiału. W wyznaczonym terminie do Urzędu

przesłano 61 wypełnionych kart „Informacji ...” oraz „Ocen...”, natomiast część użytkowników wytypowanych obiektów przekazała informację, iż nie posiada wyrobów azbestowych, a widoczne na ich budynkach materiały to np. ondulina lub blacha stalowa falista. W przypadkach gdy nie otrzymano informacji zwrotnej przyjęto, że zinventaryzowany wyrób i jego ilość jest prawidłowa. Wykaz zinventaryzowanych obiektów dla tej grupy użytkowników stanowi załącznik nr 5.

Na podstawie uzyskanych informacji ustalono, że na terenie Gminy Tarnowskie Góry, na posesjach będących własnością osób fizycznych znajduje się łącznie **124,561 Mg** wyrobów zawierających azbest. Dane w rozbiciu na rodzaje oraz poszczególne dzielnice zestawiono w poniższych tabelach:

Tabela nr 1. Rodzaje i ilość wyrobów azbestowych – osoby fizyczne

Lp.	Nazwa wyrobu	Ilość [Mg]
1	Płyty azbestowo-cementowe faliste	101,519
	Płyty azbestowo-cementowe płaskie	23,012
2	Szczeliwa azbestowe	0,030
RAZEM		124,561

Zdecydowanie największą ilość wyrobów azbestowych użytkowanych przez osoby fizyczne stanowią faliste płyty azbestowo-cementowe, wykorzystywane głównie jako pokrycia dachowe budynków mieszkalnych, stodoł, garaży i budynków gospodarczych. Z kolei płyty płaskie w tej grupie użytkowników wykorzystywane są zarówno jako pokrycia dachowe, jak również znajdują się na elewacjach budynków. Wśród płyt płaskich przeważają tzw. „płytki karo”, czyli kwadratowe płyty azbestowo-cementowe niewielkich rozmiarów (zazwyczaj o wymiarach 40x40 cm).

Tabela nr 2. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych dzielnicach – osoby fizyczne

L.p.	Dzielnica	Ilość [m ²]	Ilość [Mg]
1	Śródmieście - Centrum	1.977	27,247
2	Osada Jana	151	1,661
3	Bobrowniki Śląskie - Piekary Rudne	1.445	15,895
4	Repty Śląskie	1.393	15,323
5	Stare Tarnowice	1.895	20,845
6	Rybna	1.370	15,07
7	Opatowice	820	9,05*
8	Strzybnica	558	6,138
9	Pniowice	786	8,646
10	Sowice	429	4,719
11	Lasowice	497	5,467
RAZEM		11.321	124,561

*wliczono szczeliwa azbestowe w ilości 0,03Mg

Na terenie Tarnowskich Gór wyroby zawierające azbest znajdują się we wszystkich 11 dzielnicach miasta. Największe nagromadzenie występuje w dzielnicy Śródmieście – Centrum 27,247 Mg, a najmniejsze w dzielnicy Osada Jana – 1,661 Mg.

Zgodnie z przedłożonymi przez mieszkańców informacjami stwierdza się, że zdecydowana większość zlokalizowanych w gminie wyrobów jest w dobrym stanie technicznym (III stopień pilności usunięcia) i bez widocznych uszkodzeń.

W kilku zaledwie przypadkach wskazano na I stopień pilności i zgodnie z informacjami przekazanymi przez użytkowników, materiały te mają w najbliższym czasie zostać zdemontowane.

16. Wyroby zawierające azbest znajdujące się na terenach nieruchomości nie należących do osób fizycznych

W Tarnowskich Górach wyroby azbestowe znajdują się również na obiektach nienależących do osób fizycznych. Zgodnie z przywołanym w pkt. 6.1 rozporządzeniem Ministra Gospodarki, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz pozostałe podmioty mają obowiązek przedkładania „*Informacji o wyrobach zawierających azbest*” w terminie do końca stycznia właściwemu Marszałkowi Województwa.

Do grupy tej należy zaliczyć m.in. przedsiębiorców, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, obiekty użyteczności publicznej, jednostki miejskie, związki wyznaniowe, stowarzyszenia oraz inne podmioty świadczące usługi dla ludności. Na potrzeby niniejszego „*Programu*” grupę tą przyjęto nazywać jako: spółdzielnie i przedsiębiorcy.

Dla grupy tej na terenie gminy Tarnowskie Góry zinwentaryzowano łącznie **1.333,701Mg** wyrobów azbestowych – zestawienie z podziałem na rodzaj wyrobu przedstawia tabela nr 3.

Tabela nr 3. Rodzaje i ilość wyrobów azbestowych - spółdzielnie i przedsiębiorcy

Lp.	Nazwa wyrobu	Ilość [Mg]
1	Płyty azbestowo-cementowe faliste i płaskie	921,803
2	Rury i złącza azbestowo - cementowe	400,000
3	Inne wyroby zawierające azbest (izolacje, taśmy tkane i plecione sznury itp.)	11,898
4	Koc gaśniczy azbestowy – 1 szt.	-
RAZEM		1.333,701

Największą ilość stanowią płyty azbestowo – cementowe płaskie, które znalazły zastosowanie głównie jako pokrycia dachowe oraz elewacje budynków wielorodzinnych. Płyty faliste natomiast służą jako zadaszania wiat, stodoł lub magazynów.

Dużą część wyrobów stanowią rury i złącza wodociągowe, które w miarę możliwości będą sukcesywnie wymieniane i zastępowane materiałami nie zawierającymi azbestu.

Tabela nr 4. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych dzielnicach – spółdzielnie i przedsiębiorcy

L.p.	Dzielnica	Ilość [m ²]	Ilość [Mg]
1	Śródmieście - Centrum	8148,72	526,405*
2	Osada Jana	11.061,05	121,672
3	Bobrowniki Śląskie - Piekary Rudne	0	0
4	Repty Śląskie	300	3,3
5	Stare Tarnowice	50.761	558,371
6	Rybna	55	0,605
7	Opatowice	0	0
8	Strzybnica	9.145,5	100,6
9	Pniowiec	315	3,465
10	Sowice	395	4,345
11	Lasowice	3.619	39,809
RAZEM		83.800,27	1.333,701

* wliczono rury azbestowo-cementowe w ilości 400,00 Mg oraz inne wyroby zawierające azbest w ilości 11,898 Mg

Azbest na obiektach nie należących do osób fizycznych zinwentaryzowano w 9 dzielnicach miasta. Największa ilość znajduje się w Starych Tarnowicach – 558,371 Mg, a najmniejsza w Rybnej – 0,605 Mg. Wykaz zinwentaryzowanych obiektów dla tej grupy użytkowników w oparciu o dane zawarte w portalu bazaazbestowa.pl oraz dane pochodzące z przeprowadzonej inwentaryzacji stanowi załącznik nr 6.

17. Wyroby zawierające azbest na terenach ogrodów działkowych

Na terenie miasta Tarnowskie Góry funkcjonuje 21 Rodzinnych Ogrodów Działkowych, rozlokowanych w 8 dzielnicach miasta. Podczas przeprowadzania inwentaryzacji udało się pozyskać informacje z 18 ogrodów działkowych, z których wynika, że największa ilość wyrobów azbestowych znajduje się w dzielnicy Śródmieście-Centrum, na terenie 3 z 8 znajdujących się w tej dzielnicy ogrodów, natomiast najmniej wyrobów znajduje się w dzielnicy Rybna.

Tabela nr 5. Ilość wyrobów azbestowych w ogrodach działkowych – wg dzielnic

L.p.	Dzielnica	Ilość [m ²]	Ilość [Mg]
1	Śródmieście - Centrum	239*	2,629
2	Sowice	153	1,683
3	Bobrowniki Śląskie - Piekary Rudne	66	0,726
4	Strzybnica	43	0,473
5	Stare Tarnowice	420	4,62
6	Rybna	20	0,22
RAZEM		941	10,351

* wliczono 100 m² dla 4 obiektów w ROD Tadeusza Kościuszki

Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych Rodzinnych Ogrodach Działkowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 6. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych ogrodach działkowych

L.p.	Nazwa ogrodu działkowego	Ilość [m ²]	Ilość [Mg]
1	Jana III Sobieskiego	-	-

2	Adama Mickiewicza	-	-
3	Tadeusza Kościuszki	100*	1,1
4	Za Torami	153	1,683
5	Lepsza Przyszłość	60	0,66
6	Wiarus - Sezam	50	0,55
7	Wyzwolenie	40	0,44
8	Chemik	-	-
9	Szczęście Boże	99	1,089
10	J. Wieczorka	-	-
11	Faser	-	-
12	Powstańców Śl.	66	0,726
13	Konwalia	37	0,407
14	Zryw	273	3,003
15	Tulipan	-	-
16	Zamet I	20	0,22
17	Piaseczna	43	0,473
18	Wypoczynek	-	-
RAZEM		941	10,351

18. Ogólna ilość azbestu w Gminie Tarnowskie Góry

W Gminie Tarnowskie Góry zinwentaryzowano wyroby azbestowe w łącznej ilości:

- 96.062,27 m² płyt (falistych i płaskich), tj. 1.056,685 Mg,
- 10,0 km rur wodociągowych, tj. 400,00 Mg,
- 11,928 Mg innych wyrobów (szczeliwa, izolacje itp.);
- 1 koc gaśniczy.

Szczegółowe ilości wyrobów (m², Mg) w podziale na poszczególne dzielnice miasta przedstawiają tabele nr 7 i 8:

Tabela nr 7. Ogólna ilość wyrobów azbestowych w Tarnowskich Górach [m²]

L.p.	Dzielnica	Ilość [m ²]			Razem [m ²]
		Osoby fizyczne	Ogrody działkowe	Spółdzielnie i przedsiębiorcy	
1	Śródmieście - Centrum	1.977	239	8.148,72	10.364,72
2	Osada Jana	151	0	11.061,05	11.212,05
3	Bobrowniki Śląskie - Piekary Rudne	1.445	66	0	1.511
4	Repty Śląskie	1.393	0	300	1.693
5	Stare Tarnowice	1.895	420	50.761	53.076
6	Rybna	1.370	20	55	1.445
7	Opatowice	820	0	0	820
8	Strzybnica	558	43	9.145,5	9.746,5
9	Pniowiec	786	0	315	1.101
10	Sowice	429	153	395	977
11	Lasowice	497	0	3.619	4.116
RAZEM		11.321	941	83.800,27	96.062,27

Tabela nr 8. Ogólna ilość wyrobów azbestowych w Tarnowskich Górach [Mg]

L.p.	Dzielnica	Ilość [Mg]			Razem [Mg]
		Osoby fizyczne	Ogrody działkowe	Spółdzielnie i przedsiębiorcy	
1	Śródmieście - Centrum	21,747	2,629	501,534	525,91
2	Osada Jana	1,661	0	121,672	123,333
3	Bobrowniki Śląskie - Piekary Rudne	15,895	0,726	0	16,621
4	Repty Śląskie	15,323	0	3,3	18,623
5	Stare Tarnowice	20,845	4,62	558,371	583,836
6	Rybna	15,07	0,22	0,605	15,895
7	Opatowice	9,05	0	0	9,05
8	Strzybnica	6,138	0,473	100,6	107,211
9	Pniowiec	8,646	0	3,465	12,111
10	Sowice	4,719	1,683	4,345	10,747
11	Lasowice	5,467	0	39,809	45,276
RAZEM		124,561	10,351	1.333,701	1.468,613

19. Szacunkowe koszty demontażu i utylizacji azbestu oraz możliwości dofinansowania

Na potrzeby niniejszego „Programu” oszacowano całkowity koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych (pokrycia dachowe, elewacje), tzn. demontażu, transportu i utylizacji. Na podstawie informacji uzyskanych od firm prowadzących działalność w zakresie w/w robót budowlanych, przyjęto koszt na średnim poziomie 20,00 zł netto za usunięcie 1m² wyrobów azbestowych (+ VAT 8% lub 23%).

Koszt usunięcia wyrobów azbestowych z terenu gminy:

$$20 \text{ zł/m}^2 \times 96.062,27 \text{ m}^2 = 1.921.245,40 \text{ zł netto}$$

W celu całkowitego usunięcia tego rodzaju wyrobów z terenu miasta Tarnowskie Góry, niezbędne są nakłady w wysokości ponad 2 mln zł brutto. Środki te mogą pochodzić z następujących źródeł:

- środki własne właścicieli, zarządców, dzierżawców, użytkowników nieruchomości, na których zinwentaryzowano azbest;
- budżet własny gminy;
- dotacje ze źródeł zewnętrznych;
- pożyczki;
- kredyty.

Z przedłożonych w Urzędzie Miejskim w Tarnowskich Górach „*Informacji o wyrobach zawierających azbest*” wynika, że większość użytkowników nieruchomości na terenie których zinwentaryzowano azbest, nie zamierza go usuwać w najbliższych latach, ale w terminie do 2032 roku. Tylko nieliczne osoby są zainteresowane natychmiastowym demontażem i utylizacją, jednakże oczekują one wsparcia finansowego gminy. Przedstawiona wyżej sytuacja jest spowodowana wysokimi kosztami unieszkodliwiania oraz koniecznością zakupu nowych pokryć dachowych lub wykonania elewacji.

Dofinansowanie z budżetu Gminy:

W związku z opracowaniem przez Gminę Tarnowskie Góry niniejszego „*Programu*”, w budżecie na 2012 rok ujęto kwotę 15.000,00 zł, z przeznaczeniem na dofinansowania demontażu i unieszkodliwiania azbestu dla osób fizycznych. Przy założeniu, że koszt unieszkodliwiania azbestu wynosi 20,00 zł netto za 1m², zaplanowana kwota pozwoli na usunięcie ok. 600m² wyrobów azbestowych z terenu gminy.

W przypadku zainteresowania ze strony mieszkańców i 100% wykorzystania przeznaczonych przez gminę środków, w 2013 roku i latach następnych zostanie rozważone zwiększenie w/w kwoty lub zaciągnięcie pożyczki w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na usuwanie wyrobów azbestowych.

Kredyt bankowy dofinansowany ze środków WFOŚiGW.

Bank Ochrony Środowiska Oddział w Częstochowie i Oddział w Katowicach we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach uruchomił linię kredytową LH-3 – *usuwanie azbestu*.

Oferta jest przeznaczona dla osób fizycznych, w tym prowadzących działalność gospodarczą oraz wspólnot mieszkaniowych.

Warunki kredytowania:

- kwota kredytu: do 90% nakładów inwestycyjnych, lecz nie więcej niż 300.000 zł,
- okres spłaty kredytu: do 7 lat od terminu zakończenia zadania, w tym okres karencji, odsetki płatne miesięcznie,
- okres karencji w spłacie kapitału: do 12 miesięcy licząc od terminu zakończenia zadania określonego w umowie kredytowej,
- okres realizacji zadania: do 18 miesięcy od daty postawienia kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy,
- oprocentowanie: 0,6 s.r.w., lecz nie mniej niż 3,0% w stosunku rocznym,
- prowizja przygotowawcza: 1,0% wartości przyznanego kredytu.

Opisane wyżej warunki obowiązywały w 2011 roku, natomiast w chwili redagowania niniejszego „Programu”, nie było informacji na temat możliwości oraz warunków ubiegania się o kredyt w ramach tej linii w roku 2012. Z uzyskanych w Funduszu informacji wynika, iż linia ta może zostać w najbliższym czasie uruchomiona.

Dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przy udziale środków z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach:

Na liście przedsięwzięć priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach znajdują się m.in. zadania polegające na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu, realizowane w zakresie „Gospodarki odpadami”.

O dofinansowanie w formie dotacji lub niskoprocentowanych pożyczek czy kredytów mogą się ubiegać spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, indywidualni przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego dla obiektów zakwalifikowanych zgodnie z „Oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” do I stopnia pilności.

W przypadku osób fizycznych wnioskodawcą może być jedynie samorząd, który składa jeden wniosek w imieniu wszystkich zainteresowanych mieszkańców. W imieniu mieszkańców budynków wielorodzinnych wnioski mogą składać odpowiednio spółdzielnie lub wspólnoty.

Na lata 2011 – 2012 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach podpisał z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie umowę o wspólnym dofinansowaniu zadań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów azbestowych w województwie śląskim. Dofinansowanie obejmuje wytworzenie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest – dotację z NFOŚiGW w wysokości do 50% kosztów kwalifikowanych, pozostałe 50% z WFOŚiGW w formie preferencyjnej pożyczki. Podpisana umowa uwzględnia dodatkowo możliwość umorzenia części pożyczki, tak że wsparcie dotacyjne może wynieść do 75% kosztów przedsięwzięcia. Dodatkową zaletą umowy dla beneficjentów jest fakt, że środki pochodzące z umorzenia nie muszą być przeznaczone na nowe zadania proekologiczne.

Aktualnych ofert preferencyjnych kredytów, pożyczek lub dotacji należy szukać na stronie internetowej www.wfosigw.katowice.pl lub oddziałach Funduszu w Katowicach lub Częstochowie.

20. Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032”

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi bezpieczne użytkowanie wyrobów azbestowych na terenie naszego kraju może się odbywać nie dłużej jak do **31 grudnia 2032 roku**. Do tego czasu, zgodnie z założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” przewiduje się całkowite oczyszczenie terytorium Polski z azbestu i wyrobów zawierających azbest.

W celu realizacji założeń krajowego programu opracowano niniejszy „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032”, w którym przewidziano następujące zadania, pozwalające unieszkodliwić wyroby azbestowe znajdujące się w mieście:

- Inwentaryzacja wyrobów azbestowych wraz z aktualizacją – pierwszą inwentaryzację na terenie Tarnowskich Gór przeprowadzono w 2006 roku. Na przełomie 2010 – 2011 roku dokonano jej aktualizacji.
- Aktualizacja bazy azbestowej – baza azbestowa to portal internetowy służący do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, utworzony na zlecenie Ministerstwa Gospodarki. Gmina Tarnowskie Góry wprowadziła tam wyniki swojej inwentaryzacji, które są na bieżąco weryfikowane.
- Działania informacyjno – edukacyjne nt. szkodliwości azbestu – cyklicznie na stronie internetowej miasta (www.tarnowskiegory.pl) oraz w prasie lokalnej zamieszczane są artykuły dot. negatywnego wpływu na zdrowie i życie ludzi oraz zasad postępowania w przypadku prowadzenia prac polegających na unieszkodliwianiu azbestu.
- Usuwanie zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych – w „Programie” przewiduje się systematyczne usuwanie azbestu z terenu miasta tak, by do 2032 roku unieszkodliwić wszystkie materiały zawierające tę niebezpieczną substancję.
- Zapewnienie środków finansowych na realizację założeń niniejszego „Programu” – co roku w budżecie gminy Tarnowskie Góry przewiduje się zabezpieczenie środków finansowych na dofinansowanie dla osób fizycznych do prac związanych z unieszkodliwieniem występującego na ich posesjach azbestu. W przypadku dużego zainteresowania ze strony mieszkańców, gmina rozważy pozyskanie funduszy ze środków zewnętrznych (np. z WFOŚiGW).
- Monitorowanie „Programu” – założono długoterminowe cele i dlatego słuszne jest coroczne sporządzanie informacji z wyników jego realizacji.
- Aktualizacja „Programu” – ze względu na zmieniające się przepisy prawne oraz możliwości finansowania konieczna jest jego okresowa aktualizacja.

Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032” został podzielony na 3 etapy, które wraz z przewidzianymi do realizacji w ich obrębie zadaniami zostały zamieszczone w tabeli nr 9:

Tabela nr 9. Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tarnowskie Góry na lata 2012 – 2032”

Lp.	Okres	Zadania
1	2012-2013	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualizacja „bazy azbestowej” - Kampania informacyjno – edukacyjna wśród mieszkańców - Usuwanie i unieszkodliwianie ok. 10% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych z obiektów będących własnością osób fizycznych - Monitoring realizacji „Programu”
2	2014-2018	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów azbestowych - Aktualizacja „bazy azbestowej” - Kampania informacyjno – edukacyjna wśród mieszkańców - Usuwanie i unieszkodliwianie ok. 25% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych z obiektów będących własnością osób fizycznych - Monitoring realizacji „Programu” - Aktualizacja „Programu” - Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację założeń „Programu”
3	2019-2032	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów azbestowych - Aktualizacja „bazy azbestowej” - Aktualizacja „Programu” - Kampania informacyjno – edukacyjna wśród mieszkańców - Usuwanie i unieszkodliwianie pozostałych ok. 65% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych z obiektów będących własnością osób fizycznych - Monitoring realizacji „Programu” - Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację założeń „Programu”

21. Podsumowanie

Od 1997 roku na terytorium Polski obowiązuje zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest, a wszystkie znajdujące się w kraju materiały azbestowe mają zostać usunięte do końca 2032 roku.

W celu realizacji zadań wynikających z „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” opracowano niniejszy „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Tarnowskie Góry na lata 2012-2032”. Podtrzymuje on główne cele programu krajowego tj. całkowite usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów azbestowych oraz zminimalizowanie negatywnego oddziaływania na środowisko.,

Przeprowadzona na przełomie 2010 i 2011 roku aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest w Tarnowskich Górach wykazała, że na terenie gminy znajduje się 1.468,613 Mg wyrobów azbestowych, z czego na terenie nieruchomości należących do osób fizycznych 124,561 Mg, na terenach

ogrodów działkowych 10,351 Mg oraz 1.333,701 Mg i 1 koc gaśniczy na obiektach będących w posiadaniu innych podmiotów (wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorstwa, podmioty miejskie i inne).

Wyroby azbestowe w Tarnowskich Górach, zgodnie z przedłożonymi przez mieszkańców informacjami, będą sukcesywnie usuwane. Całkowity koszt unieszkodliwienia wyrobów azbestowych z obiektów budowlanych (osoby fizyczne, rodzinne ogrody działkowe, podmioty gospodarcze, wspólnoty i spółdzielnie) opiewa na kwotę **1.921.245,40 zł netto**.

Unieszkodliwianie wyrobów azbestowych i zastąpienie ich materiałami bezpiecznymi jest procesem długotrwałym i kosztownym, dlatego możliwe jest pozyskanie na ten cel środków w postaci dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek (budżety gmin i powiatów, NFOŚiGW, WFOŚiGW, banki).

W celu prawidłowej realizacji założeń „Programu” konieczny jest jego monitoring i okresowe raportowanie. Niezbędnym elementem jest zaangażowanie mieszkańców i pomoc w osiągnięciu założonych celów, m.in. poprzez informowanie i edukowanie nt. zasad bezpiecznego prowadzenia prac i obowiązków nałożonych prawem.

Planowane uruchomienie przez Gminę dofinansowania do demontażu, transportu i utylizacji wyrobów azbestowych ma na celu przyspieszenie działań zmierzających do realizacji celów określonych zarówno w niniejszym jak i krajowym programie.

Należy dodać, że o dofinansowanie mogą ubiegać się właściciele, których obiekty nie zostały ujęte w spisie, a co za tym idzie nie figurują w żadnych dokumentach stanowiących podstawy do obliczeń ilości wyrobów, jak i kosztów ich usunięcia.

Przypadki takie mogą dotyczyć wyrobów azbestowych zabudowanych wewnątrz obiektów, np. w postaci ścian działowych, izolacji termicznej instalacji centralnego ogrzewania, szczeliw, materiałów przeciwpożarowych, zmagazynowanych wyrobów azbestowo-cementowych, a także obiektów, które podczas inwentaryzacji mogły zostać pominięte.

Współpraca samorządu gminnego, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, tarnogórskich przedsiębiorców oraz innych podmiotów będących w posiadaniu wyrobów azbestowych zapewni całkowite ich usunięcie z terenu gminy i ograniczy negatywne oddziaływanie tej substancji na otaczające środowisko.

22. Materiały źródłowe:

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
2. Program usuwania azbestu z województwa śląskiego do roku 2032
3. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Tarnowskie Góry, Tarnowskie Góry
4. Program ochrony środowiska gminy Tarnowskie Góry na lata 2008-2011
5. Aktualizacja „Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego”
6. „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014” - Projekt
7. Ochrona środowiska w zakresie dotyczącym problematyki związanej z azbestem. Materiały szkoleniowe szkolenia dla pracowników urzędów administracji rządowej i samorządu terytorialnego organizowanego przez Główny Instytut Górnictwa – Katowice i Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera pod patronatem Ministerstwa Gospodarki, Łódź, Kraków, Warszawa, Lublin, 2008r.
8. Poradnik stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest pod redakcją prof. dr inż. Jerzego Dyczka z Akademii Górniczo – Hutniczej w Krakowie.
9. Raport z realizacji „Programu oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” w praktyce, Federacja Zielonych Gaja, Szczecin, 2010.
10. Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, 2003r.
11. Bezpieczna praca z azbestem – materiały szkoleniowe ze szkolenia organizowanego przez Fundację Ekologiczną „Silesia” w Katowicach, Śląski Związek Gmin i Powiatów, Instytut Zdrowia Środowiskowego i Główny Instytut Górnictwa w Katowicach pod patronatem Marszałka Województwa Śląskiego, Katowice, 2003r.
12. Informator o zadaniach jednostek samorządu terytorialnego w ramach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa, 2005r.
13. Strona internetowa Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach www.tarnowskiegory.pl
14. Strona internetowa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach www.wfosigw.katowice.pl
15. Strona Internetowa Banku Ochrony Środowiska S.A. www.bosbank.pl
16. Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki www.mg.gov.pl
17. Strony internetowe spółki ATON-HT S.A. www.aton.com.pl, www.aton.net.pl

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:.....
.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest — imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....
.....3. Rodzaj zabudowy³⁾:4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:8. Stopień pilności⁷⁾:9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,

— drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),

— drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,

— inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności plan sytuacyjny terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wentylacji pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	

1	2	3	4
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów
wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

- ¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- ²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- ⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- ⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:

**WZÓR OZNAKOWANIA DRÓG UTWARDZONYCH ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST PRZED WEJŚCIEM
W ŻYCIĘ USTAWY Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST, ALE NIEZABEZPIECZONYCH TRWALE PRZED EMISJĄ WŁÓKIEN AZBESTU**

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i ½H szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

Wykaz miejsc występowania wyrobów azbestowych – osoby fizyczne.

L.p.	Miejsce występowania	Ilość [m ²]
1	ul. Powstańców Warszawskich 7	10
2	ul. Powstańców Warszawskich 52	182
3	ul. Powstańców Warszawskich 57	25
4	ul. Powstańców Warszawskich 84	87
5	ul. Powstańców Warszawskich 136	200
6	ul. Powstańców Warszawskich 145	40
7	ul. Powstańców Warszawskich 148	174
8	ul. Tołstoja 71	35
9	ul. Starowapienna 64	50
10	ul. Płóciennika 5	100
11	ul. Dzierżonia 5	20
12	ul. Polarna 100D	100
13	ul. Czołgistów 12A	180
14	ul. Niedziałkowskiego 8	160
15	ul. Niedziałkowskiego 14	228
16	ul. Niedziałkowskiego 18	10
17	ul. Niedziałkowskiego 28	405
18	ul. Niedziałkowskiego 49	735
19	ul. Niedziałkowskiego 63	26
20	ul. Repecka 14 A	15
21	ul. Repecka 32	123
22	ul. Repecka 34	60
23	ul. Repecka	510
24	ul. Miedziana	10
25	ul. Wyszyńskiego 76	32
26	ul. Wyszyńskiego 126	12
27	ul. Pyskowicka 16	35
28	ul. Pyskowicka 18	34
29	ul. Pyskowicka 45	10
30	ul. Rynek 15	30
31	ul. Szarych Szeregów 7	20
32	ul. Szczęść Boże 48	50
33	ul. Szczęść Boże 57	20
34	ul. Szczęść Boże 65	125
35	ul. Szczęść Boże 74	78
36	ul. Szczęść Boże 80	12
37	ul. Mała 21	25
38	ul. Nakielska 38	250
39	ul. Cegielniana 26	24
40	ul. Cegielniana 36	4
41	ul. Opatowicka 39	300
42	ul. Łomnickiego 16	250
43	ul. Łomnickiego 22	60
44	ul. Górnicza 54	3
45	ul. Górnicza 62	100
46	ul. 3 Pułku Ułanów 1	160

47	ul. 3 Pułku Ułanów 15	100
48	ul. Korczaka 2b	9
49	ul. Okrzei 4	42
50	ul. Styczyńskiego 16 B	10
51	ul. Powstańców Śląskich 4	120
52	ul. Zamkowa 4	200
53	ul. Torowa 60	10
54	ul. Sielanka 1	400
55	ul. Zalesie 3 (30 kg szczeliw oraz płyty faliste)	300
56	ul. Wiejska 64	35
57	ul. Zalesie 1	7
58	ul. Starotarnowicka 70	78
59	ul. Końcowa 10	150
60	ul. Broniewskiego 1	30
61	ul. Broniewskiego 38	150
62	ul. 3 Maja 20	7
63	ul. Cmentarna	60
64	ul. Częstochowska 58	30
65	ul. Sosnowa 2	7
66	ul. Św. Wojciecha 10	5
67	ul. Mościckiego 33	18
68	ul. Źródłana 16	40
69	ul. Grodzka 4	240
70	ul. Grodzka 11	80
71	ul. Grodzka 43	99
72	ul. Grzybowa 42	2
73	ul. Grzybowa 65	2
74	ul. Grzybowa 97	10
75	ul. Słowackiego 28	10
76	ul. Jagiellońska 3	20
77	ul. Pułaskiego 32	13
78	ul. Kraszewskiego 29	100
79	ul. Pionierska 8	61
80	ul. Pionierska 68	20
81	ul. Pionierska 82	15
82	ul. Kombatantów 18	15
83	ul. Kombatantów	50
84	ul. Zagórska 18	15
85	ul. Zagórska 32	3
86	ul. Zagórska 116	24
87	ul. Kościelna 57	73
88	ul. Kościelna 85	15
89	ul. Komuny Paryskiej 28	12
90	ul. Zwarta 4	20
91	ul. Igora Strawieńskiego 16	2
92	ul. Grabowa 1c	104
93	ul. Grabowa 64	1
94	ul. Kraszewskiego 33	25
95	ul. Parkowa 4	24
96	ul. Wodociągowa 40	290

97	ul. Korola 25	205
98	ul. Korola 36	120
99	ul. Grunwaldzka 3	130
100	ul. Radzionkowska 18	55
101	ul. Radzionkowska 20	164
102	ul. Radzionkowska 29	200
103	ul. Radzionkowska 33	60
104	ul. Radzionkowska 120	40
105	ul. Krucza 12	10
106	ul. Bolesława Śmiałego 8	12
107	ul. Kłosa 2	16
108	ul. Piotra Skargi 1A	24
109	ul. Podmiejska 4	55
110	ul. Radzionkowska	15
111	ul. Staszica 83	100
112	ul. Witosa 74	32
113	ul. Witosa 90	78
114	ul. Witosa 93	128
115	ul. Witosa 95	130
116	ul. Spokojna 8	25
117	ul. Spokojna 3	40
118	ul. Kamienna 1	150
119	ul. Kamienna	151
120	ul. Skowronków 9	13
121	ul. Żeromskiego 22	6
122	ul. Żeromskiego 77	20
123	ul. Długa 68	10
124	ul. Poczty Gdańskiej 2	2
125	ul. Poczty Gdańskiej 19	53
126	ul. Borówkowa 2	159
127	ul. Borówkowa 4	40
128	ul. Borówkowa 21	36
129	ul. Borówkowa 25	20
130	ul. Jagodowa 13	4
131	ul. Jagodowa 50	1
132	ul. Edukacji Narodowej 5	48
133	ul. Edukacji Narodowej 6	5
134	ul. Żwirowa 7	24
135	ul. Świerkowa 30	252
136	ul. Okrężna 8	15
137	ul. Kanałowa 8	10
138	ul. Kanałowa 13	60
139	ul. Westerplatte 17	15
140	ul. Westerplatte 27	10
141	ul. Szczytowa 3	31
142	ul. Siwcowa 13	1
143	ul. Kopernika 6	136
144	ul. Św. Jana 12A	10
145	ul. Św. Jana 14B	5
146	ul. Sorychty 16 (1 m ³ płyt = ~123m ²)	123

Wykaz miejsc występowania wyrobów azbestowych – spółdzielnie i przedsiębiorcy.

L.p.	Miejsce występowania	Jednostka miary	Ilość	Użytkownik/zarządca
1	ul. Czarnohucka 10	m ²	60	Elekrocarbon-Odlewy Sp. z o.o.
2	ul. Kościuszki 10-12	m ²	289,5	MTBS Sp. z o.o.
3	ul. Bema 2-8	m ²	373,5	MTBS Sp. z o.o.
4	ul. Mickiewicza 1-9	m ²	317,54	MTBS Sp. z o.o.
5	ul. Mickiewicza 11-19	m ²	2047,22	MTBS Sp. z o.o.
6	ul. Włoska 7	m ²	16	Zespół Zarządców Nieruchomości WAM Sp. z o.o.
7	ul. Włoska 13	m ²	675	Zespół Zarządców Nieruchomości WAM Sp. z o.o.
8	ul. Strzybnicka 4	m ²	292	S.M. „CHEMIK”
9	ul. Strzybnicka 8	m ²	292	S.M. „CHEMIK”
10	ul. Strzybnicka 10	m ²	292	S.M. „CHEMIK”
11	ul. Armii Krajowej 2	m ²	924	S.M. „CHEMIK”
12	ul. Armii Krajowej 3	m ²	924	S.M. „CHEMIK”
13	ul. Armii Krajowej 4	m ²	924	S.M. „CHEMIK”
14	ul. Armii Krajowej 5	m ²	924	S.M. „CHEMIK”
15	ul. Armii Krajowej 7	m ²	924	S.M. „CHEMIK”
16	ul. Armii Krajowej 8	m ²	352	S.M. „CHEMIK”
17	ul. Armii Krajowej 10	m ²	318,1	S.M. „CHEMIK”
18	ul. Armii Krajowej 12	m ²	318,1	S.M. „CHEMIK”
19	ul. Armii Krajowej 14	m ²	318,1	S.M. „CHEMIK”
20	ul. Armii Krajowej 16	m ²	2343,2	S.M. „CHEMIK”
21	ul. Poczdamka 1	m ²	126	S.M. „GWAREK”
22	ul. Poczdamka 3	m ²	389	S.M. „GWAREK”
23	ul. Poczdamka 5	m ²	206	S.M. „GWAREK”
24	ul. Poczdamka 9	m ²	326	S.M. „GWAREK”
25	ul. Poczdamka 11	m ²	326	S.M. „GWAREK”
26	ul. Poczdamka 13	m ²	261	S.M. „GWAREK”
27	ul. Poczdamka 15	m ²	261	S.M. „GWAREK”
28	ul. Poczdamka 17	m ²	326	S.M. „GWAREK”
29	ul. Morcinka 4	m ²	261	S.M. „GWAREK”
30	ul. Morcinka 5	m ²	2217	S.M. „GWAREK”
31	ul. Morcinka 6	m ²	348	S.M. „GWAREK”
32	ul. Morcinka 8	m ²	348	S.M. „GWAREK”
33	ul. Morcinka 10	m ²	174	S.M. „GWAREK”
34	ul. Morcinka 12	m ²	1680	S.M. „GWAREK”
35	ul. Morcinka 14	m ²	653	S.M. „GWAREK”
36	ul. Morcinka 15	m ²	1332	S.M. „GWAREK”
37	ul. Morcinka 16	m ²	696	S.M. „GWAREK”
38	ul. Morcinka 17	m ²	1665	S.M. „GWAREK”
39	ul. Morcinka 18	m ²	131	S.M. „GWAREK”
40	ul. Morcinka 20	m ²	218	S.M. „GWAREK”
41	ul. Morcinka 22	m ²	435	S.M. „GWAREK”
42	ul. Morcinka 24	m ²	348	S.M. „GWAREK”
43	ul. Włoska 2	m ²	1088	S.M. „GWAREK”
44	ul. Włoska 9	m ²	435	S.M. „GWAREK”
45	ul. Włoska 11	m ²	348	S.M. „GWAREK”
46	ul. Włoska 14	m ²	609	S.M. „GWAREK”
47	ul. Włoska 15	m ²	50	S.M. „GWAREK”
48	ul. Włoska 16	m ²	522	S.M. „GWAREK”

49	ul. Włoska 17	m ²	783	S.M. „GWAREK”
50	ul. Andersa 21	m ²	207	S.M. „GWAREK”
51	ul. Andersa 23	m ²	207	S.M. „GWAREK”
52	ul. Andersa 25	m ²	138	S.M. „GWAREK”
53	ul. Andersa 27	m ²	138	S.M. „GWAREK”
54	ul. Andersa 29	m ²	345	S.M. „GWAREK”
55	ul. Andersa 31	m ²	138	S.M. „GWAREK”
56	ul. Andersa 33	m ²	138	S.M. „GWAREK”
57	ul. Andersa 35	m ²	138	S.M. „GWAREK”
58	ul. Andersa 37	m ²	138	S.M. „GWAREK”
59	ul. Andersa 39	m ²	138	S.M. „GWAREK”
60	ul. Andersa 41	m ²	276	S.M. „GWAREK”
61	ul. Andersa 45	m ²	146	S.M. „GWAREK”
62	ul. Andersa 47	m ²	120	S.M. „GWAREK”
63	ul. Andersa 49	m ²	189	S.M. „GWAREK”
64	ul. Andersa 51	m ²	146	S.M. „GWAREK”
65	ul. Andersa 53	m ²	426	S.M. „GWAREK”
66	ul. Andersa 55	m ²	471	S.M. „GWAREK”
67	ul. Andersa 57	m ²	120	S.M. „GWAREK”
68	ul. Francuska 3	m ²	984	S.M. „GWAREK”
69	ul. Francuska 5	m ²	1332	S.M. „GWAREK”
70	ul. Francuska 7	m ²	738	S.M. „GWAREK”
71	ul. Saperów 2	m ²	2238	S.M. „GWAREK”
72	ul. Saperów 4	m ²	984	S.M. „GWAREK”
73	ul. Saperów 6	m ²	1740	S.M. „GWAREK”
74	ul. Saperów 8	m ²	984	S.M. „GWAREK”
75	ul. Saperów 12	m ²	1586	S.M. „GWAREK”
76	ul. Saperów 14	m ²	1199	S.M. „GWAREK”
77	ul. Saperów 16	m ²	1542	S.M. „GWAREK”
78	ul. Saperów 18	m ²	984	S.M. „GWAREK”
79	ul. Saperów 20	m ²	1332	S.M. „GWAREK”
80	ul. Saperów 22	m ²	1332	S.M. „GWAREK”
81	ul. Saperów 24	m ²	1542	S.M. „GWAREK”
82	ul. Saperów 26	m ²	984	S.M. „GWAREK”
83	ul. Saperów 28	m ²	984	S.M. „GWAREK”
84	ul. Szwedzka 1	m ²	1230	S.M. „GWAREK”
85	ul. Szwedzka 3	m ²	738	S.M. „GWAREK”
86	ul. Szwedzka 4	m ²	984	S.M. „GWAREK”
87	ul. Szwedzka 5	m ²	984	S.M. „GWAREK”
88	ul. Szwedzka 6	m ²	1230	S.M. „GWAREK”
89	ul. Szwedzka 7	m ²	984	S.M. „GWAREK”
90	ul. Szwedzka 8	m ²	1332	S.M. „GWAREK”
91	ul. Szwedzka 9	m ²	738	S.M. „GWAREK”
92	ul. Szwedzka 11	m ²	636	S.M. „GWAREK”
93	ul. Szwedzka 13	m ²	1332	S.M. „GWAREK”
94	ul. Szwedzka 15	m ²	738	S.M. „GWAREK”
95	Al. Kwiatów 27	m ²	2212,21	S.M. „GWAREK”
96	ul. Miodowa 32	m ²	2212,21	S.M. „GWAREK”
97	ul. Słoneczników 71	m ²	2212,21	S.M. „GWAREK”
98	ul. Słoneczników 73	m ²	2212,21	S.M. „GWAREK”
99	ul. Słoneczników 75	m ²	2212,21	S.M. „GWAREK”
100	ul. Janasa 11a	m ²	262	S.M. „GWAREK”
101	ul. Litewska 22	m ²	969	S.M. „GWAREK”
102	ul. Opolska 51	m ²	632,5	PWiK Sp z o.o. w Tarnowskich

				Górach
103	ul. Opolska 51	km	10	PWiK Sp z o.o. w Tarnowskich Górach
104	ul. Fabryczna 28	m ²	135	P.P.U.H. „TARCHEM” Sp. z o.o.
105	ul. Pyskowicka 54	m ²	470	Zarząd Dróg Powiatowych w Tarnowskich Górach
106	ul. Strzelców Bytomskich 7	szt.	1	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
107	ul. Śniadeckiego	m ²	366	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
108	ul. Sienkiewicza 47	m ²	2900	Zakłady Aparatury Chemicznej „CHEMET” S.A.
109	ul. Jagodowa 21	m ²	315	PGL LP Nadleśnictwo Turawa
110	ul. Górnicza 55	m ²	722,06	WAF POLSKA Sp. z o.o.
111	ul. Ks. Jana Rudola	m ²	200	Parafia MB Częstochowskiej
112	ul. Styczyńskiego 18	m ²	30	O.S.R.K.R. “ALTIS”
113	ul. Oświęcimska	m ²	50	P.T.H.U. Adam Wodniok
114	ul. Oświęcimska	m ²	60	F.H. Joachim Przybyłek
115	ul. Raclawicka 6	m ²	55	Z.P.U.H. „TECHGAL” Pietryga Janusz
116	ul. Jaworowa 36	m ²	300	TELIMA Sp. z o.o.
117	ul. Piłsudskiego 21	m ²	636,4	PKP CARGO S.A. Zakład w Tarnowskich Górach
118	ul. Piłsudskiego 21	kg	11.898	PKP CARGO S.A. Warszawa
119	ul. Gliwicka 17	m ²	90	Gmina Tarnowskie Góry
120	ul. Pyskowicka 37	m ²	30	Gmina Tarnowskie Góry

Przewodniczący Rady Miejskiej

/-/ Stanisław KOWOLIK

